הלכה · משנה תורה · מפרשים · השגות הראב״ד · ספר קניין

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות מכירה

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות מכירה

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/השגות-הראבד-על-משנה-תורה-הלכות-מכירה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה טו 5
הלכה טז 5
פרק ב 5
הלכה ב 5
הלכה ח 5
הלכה ט 5
פרק ג 5
הלכה ב 5
הלכה ט 6
הלכה יא 6
פרק ד 6
הלכה ג 6
הלכה ז 6
הלכה ח 6
הלכה ט 6
הלכה י 7
פרק ה 7
הלכה ד 7
הלכה ח 7
הלכה ט 7
הלכה יד 7
פרק ו 7
הלכה יא 7
הלכה יב 7
הלכה יד 7
פרק ז 8
הלכה ג 8
הלכה ד 8
פרק ט 8
הלכה ב 8
פרק י 8
הלכה א 8
פרק יא 8
הלכה ד 8
הלכה טז 9
פרק יג 9
הלכה א 9
הלכה יא 9
פרק טו 9
הלכה ב 9
הלכה יג 10
פרק טז 10
הלכה ג 10
הלכה יב 10
פרק כ 11
הלכה ד 11
פרק כא 11
הלכה ו 11
הלכה י 11
פרק כב 11
הלכה טו 11
פרק כג 11
הלכה ו 11
הלכה ט 12
פרק כד 12
הלכה ח 12
הלכה יב 12
הלכה יג 12
הלכה טו 12
פרק כז 12
הלכה ג 12

הלכה ח 12
פרק כח 13
הלכה יא 13
פרק כט 13
הלכה ב 13
הלכה ח 13
הלכה יא 13

פרק א

הלכה טו

היתה הקרקע צחיח וכו'. א"א הא מילתא לא מיחוורא דהא חזקה אכילת פירות היא ואכילת פירות לא מהני אלא כנגד טענה אבל למיקנא בה ארעא לא קני אלא מידי דמהניא לארעא כעין נעל וגדר עכ"ל:

הלכה טז

יכול לחזור בו וכו'. א"א כל זה הולך על הדרך שכתב עכ"ל:

פרק ב

הלכה ב

וכן אם הגביה וכו'. א"א נראה מדבריו דלא גריס בה פלוגת' אלא הכיגריס הגביהו הוא לרבו קנאו הגביהו רבו א"ר שמעון לא תהא חזקה גדולה מהגבהה כו' והכי גריס לה הרב ז"ל עכ"ל:

הלכה ח

משוך ותקנה או חזק וכו'. א"א זהו דבר תימה שהרי מצינו אחת מכם תתקדש לי שהקדושין מקויימים בלשון זה וכן עקוץ תאנה מתאנתי ותקנה לי גנבתך וכן מצינו יטול ויזכה ויחזיק ויקנה כלן לשון הקנאה הן עכ"ל:

הלכה ט

ביום שלשים וכו'. א"א נ"ל אם הפרה עומדת ברשות הלוקח ביום ל"א שהיא קנויה לו מידי דהוה אהרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום דחיילי קדושין בההוא יומא עכ"ל:

פרק ג

הלכה ב

כיצד המקבץ עצים או וכו'. א"א זהו שאמרו הלוקח פשתן לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום ומפרש לה בהגבהה וכן עיקר מיהו לא צריך להתירו ולהגביהו עץ עץ כמו שאמר אלא אע"פ שהוא טורח עליו להגביהו שלם ותאמר אין דרכו בהגבהה אפילו הכי ניחא ליה בהגבהה טפי ממשיכה משום דמישמט עכ"ל:

הלכה ט

אגב קרקע לא קנה. א"א זה ההפרש שכתב בין צבורין לשאינן צבורין אינו מחוור דשמעתא לא מיחזיא אלא לעולם אגב וקני בעינן אפילו בצבורין בה דאי לא היכי פסקה למילתיה ואמר והלכתא אגב וקני בעינן צבורין לא בעינן והא זמנין דצבורין בעינן ואגב לא בעינן עכ"ל:

הלכה יא

מהלך לדעת עצמו וכו'. א"א ולמה בעי שיהיו בתוכה והרי אמר לו אגב וקני וכבר אמרו דהיכא דא"ל אגב לא בעינן צבורין בה. ומה שכתב שהעבד מהלך לדעת עצמו מה בכך הא לא בעינן צבורין בה אלא כי איתא להא מילתא בדלא א"ל אגב ואיכא דקאי כוותיה דמטלטלי דניידי לא מהני ליה אגב אלא בעינן צבורין בה ושמעתא דבבא קמא העבדים וקרקעות הכא נמי משמע אלא דקשיא עלה שמעתא דבבא בתרא מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה ושמעתא דמאה צאן ומאה חביות דמהני בהו אגב אפילו במטלטלין דניידי ואע"פ שאינן צבורין בה עכ"ל:

פרק ד

הלכה ג

מסירה אינה קונה כו'. א"א נ"ל שאין זה הדין בחפץ דהא קי"ל בספינה כשמואל דאמר עד שימשוך את כולה אבל בבהמה ודאי סגי לה ביד ורגל כת"ק עכ"ל:

הלכה ז

היו הפירות בסימטא וכו'. א"א ערבוב דברים אני רואה בכאן שלא פירש לאיזה כלי עירה והוא עוסק ובא לתוך כליו של מוכר כמ"ש בתחלת דבריו וא"כ אפילו מדד כל הכור לא קנה ואפילו בסימטא ולא אפילו הכניסן לרשות לוקח באותו כלי אבל לא היה לו לכתוב למעלה לתוך כליו של מוכר אלא אפילו לתוך כליו של לוקח הואיל ואמר לו כור בשלשים לא קנה ראשון ראשון אבל אם אמר לו כור בשלשים סאה בסלע והוא בסימטא ומערה לכליו של לוקח ראשון ראשון קנו לו כליו עכ"ל:

הלכה ח

וכן המוכר יין וכו'. א"א ברשות לוקח לא דייק:

הלכה ט

והמדה אינה וכו'. א"א והמדה של לוקח עכ"ל:

הלכה י
כיון שהגיע לרושם וכו'. א"א קנה ראשון ראשון ואפילו בסימטא עכ"ל:

פרק ה

הלכה ד
וכן ראובן שמכר וכו'. א"א דבר זה אין לו שורש לענין קניה אלא לגבי מי שפרע ואע"פ שהרב ז"ל מפרש כך בקידושין על משנת החליף שור בפרה אנו לא שמענו אלא דמי שור שאינן ידועים למוכר את הפרה שגם זה מילתא דלא שכיחא עכ"ל:
אבל אם היה חוב וכו'. א"א ואפילו למי שפרע עכ"ל:

הלכה ח
כליו של מוכר וכו'. א"א ביה למעוטי מטבע עכ"ל:

הלכה ט
שאין שם עדים וכו'. א"א אין הכל מודים בקניין עכ"ל:

הלכה יד
הדברים שאין בהם וכו'. א"א אבל השתוף עצמו נקנה בקנין. עכ"ל:

פרק ו

הלכה יא
ואינו צריך עדים. א"א יש שהקשה על זה והא קי"ל כרבא דאמר אינו צריך למסירה. וי"ל דלא פליגי אביי ורבא אלא אליבא דמ"ד אותיות נקנות במסירה אבל למאן דבעי כתיבה היכא דליכא כתיבה כגון שכיב מרע ראיה מיהת בעי ועוד אני אומר דכי אמר רבא אינו צריך ראיה ה"מ להדי מוכר אבל לגבי לוה כי אתא למיגבי מיניה מצי א"ל אייתי ראיה היכי מטא שטרא לידך עכ"ל:

הלכה יב
קנין השטרות וכו'. א"א לא מן השם הוא זה אלא מפני שהלוה אומר ללוקח אני לא שעבדתי לך את עצמי לפיכך אם כתב לו בשטר חובו הריני משועבד לך ולכל הבאים מכחך אינו יכול למחול משמכר שטר חובו. עכ"ל:

הלכה יד
כיון שהחזיק הלוקח וכו'. א"א והוא דא"ל אגב וקני. עכ"ל:

פרק ז

הלכה ג

הנותן דמי מטלטלין וכו'. א"א אני לא ידעתי מאין לו זה ההפרש בין שחזר בו הלוקח שהוא ש"ח לחזר בו המוכר שהוא חייב בגניבה ואבידה והגאון לא הפריש בזה ומשמע בשניהם חייב באחריותה עד שיקבל עליו מי שפרע וחיי ראשי יותר נ"ל כשהלוקח חוזר בו דהמוכר רצה המכר שיהא חייב באחריות שהרי המעות בעל כרחו יוצאות מידו וכל זמן שהלוקח קיבל מי שפרע המעות עומדות באחריותו עכ"ל:

הלכה ד

מי שהיה לו חוב וכו'. א"א לא ידעתי זה למה שהרי הושוו הגאונים כלם מלוה להוצאה ניתנה ואינה כנתינת מעות כלל והכי אמרינן בקדושין ושוים במכר שזה קונה ואי מלוה להוצאה ניתנה במכר במאי קנה ואולי הטעהו הא דאמרינן מעמידין מלוה על הפירות והוא שיש לו וההיא לאו לענין קנייה מיירי אלא לאיסור רבית עכ"ל:

פרק ט

הלכה ב

הגזבר שקנה וכו'. א"א א"כ אם רצה חוזר ואם רצה ממשכן ונוטל ממנו כשער הזול זהו היא ששנינו מי שקבל לספק סלתות משלשה ועמדו מארבעה מספק מארבעה שיד הקדש על העליונה. עכ"ל:

פרק י

הלכה א

אע"פ שלא לקח וכו'. א"א טעה בזה בדברי הרב ז"ל שהוא לא אמר אלא אע"ג דבשעת התלייה והמכירה לא ארצי ליה זוזי אלא לבסוף מכירה היא ולעולם צריך שיתן בפני עדים דאי לא מצי א"ל לא יהבת לי מידי עכ"ל:

פרק יא

הלכה ד

ואם חזר בו המוכר וכו'. א"א אין הכל מודים בזה שהרי הצריכו הגאון שיהא מבטל זכותו שהיא מחילה ושלא יהא אנוס והוא דקנו מיניה בב"ד חשוב אבל אם יאמר לו

המוכר המעות שנתת לי לא יצאו מתחת ידי ואתה אם תרצה קח את מקחך או תניח אותו לעולם הדין עמו ובענין זה יכול להיות מ"ש עכ"ל:

הלכה טז

בדבר שאינו וכו'. א"א רבותיו הורו ולא ידעתי מאין הורו שהרי בגמ' הקשו מאותה משנה לריש לקיש וסייעו לרבי יוחנן והיו סבורין שאינם כשטרי פסיקאתא ור"ל הוא שמעמיד אותה בכך וכשתעיין יפה הכל דרך אחד עכ"ל:

פרק יג

הלכה א

המחליף כלים בכלים וכו'. א"א דבר זה לא ידעתי מאין לו ואולי טעה בירושלמי דפרק הזהב תמן תנינן כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה כו' אמר ר"י לא שנו אלא שור בפרה וכו' הא צבור בצבור לא קנה ונראה לו כמו שחילקו בין חמור לפרה לצבור פירות בצבור פירות לענין קנייה כך חילקו לענין אונאה. ואין זה מחוור דלענין קנייה אילו בתורת חליפין נתן לא קנה דסבירא לן פירות לא עבדי חליפין ואם לא קנה אונאה היכן היא ואם בתורת מכר ומקפיד על דמיהן אפי' סוס בפרה קנו ומחזירין אונאה דהא מכור לי קאמר. עכ"ל:

הלכה יא

נראה לי וכו' אין הלוקח יכול לחזור בהן. א"א לפי ענין דבריו הלוקח אינו יכול לחזור ולא לתבוע האונאה. וכשתעיין יפה אין הדבר כן שהרי מה ששנינו שום הדיינין וכו' העמידו אותו בגמרא בדברים שמכריזין עליהם והכריזו [כגון קרקעות] ואפ"ה הותירו שתות מכרן בטל או יחזירו ההונאה כפי דבריו. והטעם כל מי שקונה בשומת בית דין לא עלה בדעתו שיתאנה ויהיה שם שום טעות הילכך אפילו בקרקעות קפיד אינש:

פרק טו

הלכה ב

ואפילו לאחר כמה שנים וכו'. א"א אינו מחוור פעמים שאין המקח נקנה שאם רצה לחזור עד שלא השלים חוזר כגון שהיה תופס לפניו שק של אגוזים ואמר לו הילך שק זה שיש בו סאה של אגוזים בדינר ונטלו והלך לו ומדדו ולא מצא מדתו הרי זה חוזר ואע"פ שרצה זה להשלים אבל אם היה לפניו שק של אגוזים וזה יודע שאין בו אלא כדי שיעור מדה ואמר לו הנה שק של אגוזים לפניך ונטל השק ומדד ולא מצא בו מדתו ה"ז

קנה וישלים שהרי היה מכיר שלא היה בו סאה ועל דעת השלמה נטל ושורש דבר זה בקדושין. עכ"ל:

המעות חסר וכו'. א"א אף בזה אי עייל ונפיק אזוזי כל כמה דמדחי ליה ולא יהיב ליה מצי האיך למהדר ביה מההוא זבינא עכ"ל:

הלכה יג

אלא א"כ פירש. א"א והלא אמרו פ"ק דקדושין בגמ' הנהו קלא אית להו ומה שאמרה התוספתא פ' המוכר פירות נמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו ליסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך לא שיאמר לוקח אל המוכר אלא המוכר אומר ללוקח כמו ברישא דאמר הגיעו המוכר ללוקח וה"ק הרי שלך לפניך שאתה היית יודע. אך יש לפרש הנהו קלא אית להו כלומר אין לחוש בעבד שלקחו כהן מישראל שמא ליסטים מזויין ומקח טעות שאם היה כן הקול יצא עליו וכיון שלא יצא הקול מסתמא אין לו לחוש לזה הטעות. מיהו אם יודע הדבר שהוא כן מקח טעות הוא וחוזר בו ואומר טול את שלך והחזר לי מעותי ועל דרך זה הלך המחבר. ועכשיו שיש בזה שני דרכים הללו הנה הדין הזה ספק אם נתן הדמים לא יטול ואם לא נתן לא יתן עכ"ל:

פרק טז

הלכה ג

מכאן אתה למד וכו'. א"א דין אמת הוא זה אלא שאין מכאן ראיה לפי שהזרע כשאינו ראוי לצמוח דבר ידוע הוא שהוא נרקב בעמידתו בקרקע ואינו בר השבה משא"כ בשאר מקחות אלא שהדין דין אמת ולמ"ד שמשלם דמי ההוצאה אף זה יכול לתבעו הוצאת ההובלה בהולכתה לאותו מקום וכ"ש שאין זה יכול לומר לו החזר לי ממכרי לכאן. עכ"ל:

הלכה יב

ויחזיר להם הדמים וכו'. א"א המשנה אמרה הבשר יקבר ויחזיר לו את הדמים וכן עיקר. ונ"ל שחסר מכאן השוחט את הבהמה ומכרה ונודע שהיא טרפה מה שאכלו אכלו ויחזיר להם את הדמים ומה שלא אכלו יחזיר הבשר לטבח. עכ"ל:

פרק כ

הלכה ד

חצי המקח וחצי הדמים וכו'. א"א אין דבריו מתחוורים משמע מכלל דבריו דרישא שהוא מעיד אין שם שבועה לשניהם בנקיטת חפץ ולא ידעתי למה וכי מפני הכרעת עד אחד יטול זה בלא שבועה אין דין זה ברור אצלנו. עכ"ל:

פרק כא

הלכה ו

נמצא בין כל קבר וכו'. א"א כל זה שיבוש היה ראוי לומר שתי אמות ובין השנים האמצעיים אמה מכאן ואמה מכאן לאגפיים של קרנות שהם זויות עכ"ל (כך מצאתי כתוב במקצת ההשגות מבפנים ומקצתן מבחוץ):

הלכה י

שאין מינו ידוע וכו'. א"א ואין דברו ידוע. ואני אומר שנוטל ממנו המלך כל מה שיצטרך לו עכ"ל:

פרק כב

הלכה טו

דין ההקדש וכו'. א"א רואה אני כי הוא מוסיף אפילו על דברי הרב ז"ל כי הרב כתב במעשה דההוא גברא דתקע ליה חבריה משום דלא היה סלע ברשותו לא מצי מקני ליה אלא במעמד שלשתן וזה החכם אומר שאפילו לא בא לעולם קנו עניים. ואני אומר שאם חייב עצמו בכך שאמר אתן לעניים כך וכך כלומר מן הפירות שיצאו בכרם שלי וכן כל כיוצא בזה הרי זה חייב עצמו ויתן אבל אם אמר ינתן לעניים כך וכך מפירות שלא באו לעולם לא קנו עניים לדברי הרב. עכ"ל:

פרק כג

הלכה ו

ומה הפרש וכו'. א"א איני מוצא מוכר לזמן קצוב שיבנה ושיהרוס אלא באומר נכסי לך ואחריך לפלוני ודבר זה אינו מיושב עלי במכר שאם אמר נכסי מכורין לך במאה דינרין ואחריך לפלוני בעשרים דינרין שנאמר בזה אין לשני אלא מה ששייר ראשון ויפסיד השני מה שנתן לו בדמים, ואפשר שיהיה כן כי לפי הספק נתן השני דמים. עוד אפשר

מוכר שדהו לששים שנה או לחמשים שנה או לארבעים שנה שיעשה בו כל חפצו כל ימי המכר מפני שהוא כמוכר בזמן היובל, עכ"ל:

הלכה ט

המוכר פירות שובך וכו'. א"א דוקא שאמר לו כך. עכ"ל:

פרק כד

הלכה ח

המוכר קרקע וכו'. א"א זה דבר לא ידעתי מאין לו זה ואין לזה שורש מן הגמרא שלא נאמר דין זה בגמרא אלא כשמכר קרקע ואילנות בבת אחת לשנים שאמר להם זכו בשדה זו ואילניה וכל מי שיחזיק יזכה במה שיחזיק זה החזיק בקרקע וזה החזיק באילנות שהרי בשניהם אמר זכו בשדה זו ויש בכלל אילנות שדה שאי אפשר להם בלי שדה אבל אין לבעל הקרקע באילנות שאפשר לו זולתן. ואני אומר אפילו בשני אילנות דין זה וחצי הקרקע ממש ולא כמ"ש זה החכם אבל מכר קרקע ושייר אילנות לפניו אין לאילנות קרקע אלא תחתיהן וביניהן וחוצה להם כמלא אורה וסלו עכ"ל:

הלכה יב

בעין יפה וכו'. א"א הטעם שפירש לזה אינו כלום אלא שלשון בני אדם קורין לאלו אילנות סתם ולא לאלו וטעה בטעם שלו שהרי גופני קנו דקלי ודקלי לא קנו גופני עכ"ל:

הלכה יג

קרקע ודקלים וכו'. א"א הרב חייב לקנות שני דקלים ועיקר עכ"ל:

הלכה טו

המוכר בית וכו'. א"א זה שיבוש שאפילו בנין חדש בונה אם הוא רוצה עכ"ל:

פרק כז

הלכה ג

מכר את העגלה וכו'. א"א אע"פ שהוא כן בתוספתא אין סומכין עליה שאין הטעם שלה ברור והרב ז"ל לא הביא אותה עכ"ל:

הלכה ח

ראש עבד זה וכו'. א"א דבר זה מצא אותו במסכת ערכין ראש עבד זה הקדש ראש חמור זה הקדש הוא וההקדש שותפין בו ראשו של עבד זה ראשו של חמור זה מכור

לך משמנים ביניהם והעמידה שם בקדשי מזבח ושאמר יהא קדוש לדמיו וע"ש פרק (האומר משקלי עלי) [הכל מעריכין] עכ"ל:

פרק כח

הלכה יא

האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך וכו' הלך אחר הפחות שבלשונות ואין לו אלא כדין אם חסר אם יתר. א"א לא ידעתי מהו זה כי הפחות שבלשונות קולא היא לנתבע ואם נתן מעות הלוקח הוא התובע ואם לא נתן והלוקח מחזיק והמוכר תובע מעות יתרים הוא התובע ופעמים שחסר קולא או חומרא לנתבע וכן היתר עכ"ל:

פרק כט

הלכה ב

אבל לא בקרקע וכו'. א"א זה לא ידעתי למה עכ"ל:

הלכה ח

קטן היודע וכו' כמו שביארנו. א"א אני אומר שהקטן אין לו מחילה כדאמרינן יתמי לאו בני מחילה נינהו וכן אני אומר שאם הקנו בקניין קנו שהקניין לא גרע מהכסף והוא כסף עצמו מההוא מעשה דגיטין דההוא דשדא לה מרה כומתא ואמר קני הא וקני נפשך וכו' ונמצא כסף גומר דעדיף משאר כסף וקונה לגמרי וכן אם קנה הוא בקניין קנה שהמקנה מקנה לו כל קניינו ואינו חוזר בו אבל אם השכיר הוא מקום פירות לא קנו ממנו דשכירות כמכר הוא עכ"ל:

הלכה יא

ואין חבין וכו'. א"א מעתה לפי דבריו אם קנה המטלטלין ושכר את מקומן למה אמר למעלה שלא קנה והלא המוכר זכה לו המטלטלין ע"י שכירות ובכל מיני זכייה זכין לו לאדם שלא בפניו הילכך זכה בשכירות מקומם וכשאמרו אין לו חצר ואין לו ארבע אמות לענין מציאה בלבד אמרו עכ"ל: